

Nr. 14 (208) / 2022
Indexat în
CEEOL și ROAD

Supliment al revistei „Impact strategic”

COLOCVIU STRATEGIC

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”
CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE APĂRARE ȘI SECURITATE

DOI: 10.53477/1842-8096-22-14

CONCEPTUL DE „STAT EȘUAT” – INFLUENȚA TERORISMULUI

Ciprian CHIȚAC

The “failed state” concept – the influence of terrorism

Abstract: Although the Western free world was waging wars in the Middle East even before the 90s, for Romanian society the impact at the political and educational level did not exist on a large scale. It was not until 2001, when the 9/11 attack in America took place, that the academic world had an increased interest in Middle Eastern history and regional politics. It is enough, in this sense, to check the increased number of academic papers submitted at the end of studies by students from all humanities specializations since 2002. The 9/11 moment opened a new reality for Romanian society as well, which could be seen not only as opposed to the neo-Soviet regime in Moscow, but also as an ally from a political and military point of view with the free Western world. Thus, as a NATO and EU member, Romania is part of an international political, economic and military system.

Keywords: terrorism, Middle East, regional politics, NATO, foreign policy, homeland security, failed state.

Conceptul de „stat eșuat” – influența terorismului

Rezumat: Deși lumea vestică liberă purta războaie în Orientul Mijlociu încă de dinainte de anii '90, pentru societatea românească impactul la nivel politic și educațional nu a existat la scară largă. De abia în 2001, când a avut loc atentatul de la 11 septembrie din America, lumea academică a căpătat un interes sporit față de istoria Orientului Mijlociu și politica regională. Este suficient, în acest sens, de verificat numărul crescut al lucrărilor academice susținute la final de studii de studenți din toate specializările umaniste începând cu anul 2002. Momentul 11/9 a deschis o nouă realitate și pentru societatea românească, care s-a putut privi pe ea nu doar ca opusă regimului neo-Sovietic de la Moscova, dar și ca aliată din punct de vedere politic și militar cu lumea liberă vestică. Astfel, ca membră NATO și UE, România face parte dintr-un sistem internațional politic, economic și militar.

Cuvinte-cheie: terorism, Orientul Mijlociu, politică regională, NATO, politică externă, securitate internă, stat eșuat.

Introducere

O multitudine de evenimente manifestate în diferite zone ale lumii, în ultimele două decenii, au avut efecte la nivel macro, producând modificări în mediul de securitate contemporan. În multe regiuni ale lumii s-au înregistrat diverse tipuri de conflicte, iar guvernele s-au succedat într-o ordine lipsită de logică pentru a restabili serviciile esențiale funcționării unui stat de drept. Această nouă realitate a atras atenția comunității internaționale preocupată de asigurarea și menținerea unui nivel acceptabil de securitate și, totodată, de respectarea drepturilor omului și prevenirea/combateră sărăciei. De ce? Tocmai pentru că insuficienta funcționare a unui stat de drept în care guvernul să poată administra în mod acceptabil statul duce la probleme de ordin economic, social și nu numai. Lupta pentru putere este ceva normal în astfel de situații, dreptu-

rile omului sunt grav încălcate, cetățeanul nu mai are libertățile fundamentale, iar efectele economice duc la sărăcie și multiple probleme de ordin social.

Ne-am propus să ne concentrăm efortul cercetării științifice pe zona Orientului Mijlociu, unde considerăm că acest concept de „stat eșuat” este mult mai relevant, iar efectele produse în diferite țări, considerate state eșuate, au avut repercusiuni și în spațiul european. Fac această afirmație deoarece multe organizații teroriste care au inițiat atacuri de natură teroristă în Europa (Madrid – martie 2004, Bruxelles – mai 2014, Londra – iulie 2005, Paris – ianuarie și noiembrie 2015 etc.) au ca „origine” Orientul Mijlociu și, de asemenea, multe mișcări ale populației din această zonă au afluire către Europa. Toate aceste modificări de ordin social au dus la o serie de evenimente soldate cu victime, în

Ciprian CHIȚAC este doctorand în domeniul Științe Militare în cadrul Universității Naționale de Apărare „Carol I” din București (e-mail: ciprianchitac@yahoo.com).

diferite capitale europene, afectând puternic securitatea cetățeanului european și a comunității.

Aspecte specifice conceptului „stat eșuat”

Fenomenul terorist a reprezentat o preocupare a analiștilor și actorilor cu responsabilități în domeniul securității și anterior, însă a căpătat amploare și consistență în urma evenimentelor de acum 21 ani, atunci când „lumea a început să nu mai fie la fel”.

Astfel, cu două luni înainte de atacurile de la 11 septembrie 2001 din Statele Unite ale Americii, s-a constatat faptul că dintre toate statele ce făceau parte din Uniunea Europeană, doar șase – de exemplu, Spania, Franța sau Italia – adoptaseră diferite legi referitoare la problematica combaterii terorismului. Mai mult, unele dintre statele membre nu aveau în conținutul legislațiilor nici măcar o definiție unanim acceptată a ceea ce presupune un act terorist sau ceea ce reprezintă, în esență, o organizație teroristă. Ulterior, această realitate s-a schimbat radical, marea majoritate a statelor europene concentrându-se pe acest fenomen terorist, adoptând și punând în aplicare o serie de acte legislative și măsuri menite să prevină și să combată terorismul.

În acest sens, „confruntată cu o amenințare teroristă tot mai mare pe plan internațional, Uniunea Europeană joacă un rol din ce în ce mai ambițios în combaterea terorismului. Deși răspunderea principală pentru combaterea infracționalității și asigurarea securității revine statelor membre, UE oferă cooperare, coordonare și (într-o anumită măsură) instrumente de armonizare, precum și sprijin financiar pentru a face față acestui fenomen care nu cunoaște frontiere. În plus, ipoteza conform căreia există o legătură între dezvoltare și stabilitate, precum și între securitatea internă și externă, a ajuns să modeleze acțiunea UE dincolo de granițele sale” (Immenkamp și alții 2019, 1).

În ceea ce privește conceptul de „stat eșuat”, există o multitudine de definiții, însă una dintre acestea, considerată relevantă, aparține lui Robert Longley și anume: „un stat eșuat este un guvern care a devenit incapabil să asigure funcțiile și responsabilitățile de bază ale unei națiuni suverane, cum ar fi apărarea, aplicarea legii, justiția, educația sau stabilitatea economică. Caracteristicile comune ale statelor eșuate includ violența civilă în curs de desfășurare, corupția, criminalitatea, sărăcia, analfabetismul și infrastructura care se prăbușește. Chiar dacă un stat funcționează corect, el poate eșua dacă își pierde credibilitatea și încrederea oamenilor” (Longley 2020).

Pornind de la ideea conform căreia anumite regimuri politice aduc teroare deoarece ele întruchipează anumite cauze, considerate, de cele mai multe ori, a fi extremiste, iar felul cel mai eficient de a opri aceste regimuri nu este prin a ucide mii de

oameni, ci prin a elimina cauzele pe care aceste regimuri le susțin. Aceste cauze au natură diferită – ideologice, religioase etc. –, iar conflictele din diferite regiuni ale lumii, din ultimele decenii, au avut la bază astfel de cauze. Toate aceste evenimente ne îndeamnă să le analizăm cauzele pentru a putea înțelege mai bine contextul în care s-au produs aceste conflicte, care, pe lângă multe efecte distructive, au dus și la ceea ce specialiștii în materie de geopolitică și securitate numesc „stat eșuat”.

Studiind și analizând fenomenul subversiunii, des utilizat în astfel de conflicte, putem afirma că „instrumentul subversiunii este endemic, pentru că o țară poate decide să submineze o alta din punct de vedere politic doar pentru că existența ei oferă inspirație dizidenților celeilalte” (Codevilla 2010, 47). Exemplul pe care ni-l oferă profesorul Codevilla este cel al „SUA care a inspirat nenumărați oameni de pe glob să privească ordinea politică în care locuiesc ei ca fiind inferioară celei americane și să aspire la ceva mai bun. În același mod, existența Uniunii Sovietice a inspirat mulți americani influenți să privească regimul sovietic ca fiind un vestitor al justiției în lume și, astfel, socialismul ca un stil de viață ce poate fi urmat în America. Acest fel de acțiune face posibil un anume control al unei țări asupra alteia și dă posibilitatea de a identifica elementele subversive ca fiind agenți ai unei puteri străine” (Codevilla 2010, 47).

Suntem de părere că „înarmarea și convingerea dizidenților unei țări străine să poarte un război de gherilă sau să comită acte de terorism poate să o slăbească, să-i scadă energia sau să o facă să schimbe politici și chiar guverne. De exemplu, în 2004, arabii suniți (care luptau împotriva americanilor ocupanți ai Irakului) au colaborat cu teroriștii din Spania (care au detonat bombe în trenurile de navetiști din Madrid) pentru a cauza înfrângerea electorală a guvernului care se alăturase coaliției americane și a-l înlocui cu un guvern care ulterior a retras trupele spaniole din Irak” (Codevilla 2010, 48).

Implicațiile conceptului de „stat eșuat” asupra securității

Considerăm că multe dintre conflictele izbucnite în Orientul Mijlociu au fost direct conectate cu multiplele atacuri teroriste ce s-au produs în spațiul european, cel puțin în ultimele două decenii. Și ceea ce putem ușor observa este că majoritatea atentatelor au fost revendicate tocmai pentru a spori teroarea și pentru ca acea organizație să-și consolideze o anume poziție pe „harta terorii” astfel încât să poată fi luată în serios de marii actori statali și nonstatali.

Astfel de evenimente nu rămân fără urmări în zonele de origine deoarece neexistând o ordine de stat, de cele mai multe ori există o serie de entități/actori statali sau nonstatali care desfășoară acțiuni precum cele descrise anterior. Mai mult, acestea

ajung să intre în conflict între ele, ducând la o funcționare dificilă sau chiar inexistentă a aparatului de stat, premisă de bază a ceea ce numim „stat eșuat”. Este lesne de înțeles că fără respectarea ordinii constituționale/de drept, a legilor și prevederilor legislative, apariția haosului este doar o chestiune de timp, iar asta duce la o gravă afectare a modului în care statul funcționează și guvernul este capabil să administreze probleme de stat. Este ceea ce s-a întâmplat în multe state din Orientul Mijlociu, în care guvernele nu au mai fost capabile să administreze problemele naționale, s-au succedat la putere la intervale relativ mici și au produs efecte distructive pe termen lung în ceea ce privește funcționarea serviciilor de bază ale statului, respectiv grave probleme umanitare.

Apariția unui stat eșuat nu este doar o problemă națională deoarece efectele se înregistrează pe un areal mult mai mare și, dacă nu sunt limitate/eliminate, se produc ca într-un joc de domino, afectând mai multe zone adiacente. De cele mai multe ori, motivele care au stat la baza eșuării unui stat implică violență și teroare.

„Efectul subversiv al violenței, la fel ca efectul subversiv al dizidenței crescute sau a stimulentei economice, depinde mai puțin de mijloacele folosite și mai mult de susceptibilitatea țării vizate, adică de predispoziția acelei țări de a reacționa la factori externi. Aceasta se datorează faptului că trupele de gherilă și teroriștii sunt instrumente ale războiului indirect și au succes atâta timp cât țara vizată alege să nu identifice sponsorii lor ca beligeranți și să nu poarte război împotriva lor, fiindcă, în cele din urmă, sunt șanse mari ca țările care sponsorizează astfel de instrumente indirecte de război să nu fie dispuse să poarte un război direct” (Codevilla 2010, 48).

„Cel mai important test al omului de stat este alegerea păcii sau a războiului și gestionarea lor și asta fiindcă războiul nu este doar un instrument pe care popoarele îl folosesc pentru a-și găsi locul printre alții, ci reprezintă și mijlocul prin care națiunile se nasc și mor. Orice fel de război, oricât de neînsemnat ar părea la început, este o problemă de viață și de moarte” (Codevilla, 2010, 48-49). „Statele au interese care se ciocnesc, iar violența, fie că este sub forma armatelor care trec granița sau a teroriștilor care fac viața nesigură cetățenilor din interiorul granițelor, reprezintă un instrument folositor rațiunii. Așa-numitele persoane iraționale sau fără scrupule care plănuiesc și execută acte de intimidare, fac asta pentru a determina anumite guverne să adopte un comportament orientat în direcții dorite de alte guverne și ucid în numele preferințelor sau a obiectivelor politice, luându-și inspirația și susținerea de la state care reprezintă acele preferințe și scopuri” (Codevilla, 2010, 50-51). „Ca exemplu, ar trebui să ne gândim la terorismul erei

sovietice, când în Cehoslovacia și Bulgaria, Uniunea Sovietică instruia teroriști din Germania, Italia, America Latină, Turcia și Orientul Mijlociu și apoi îi infiltra în vest prin Germania de Est, oferindu-le astfel ocazia să lovească în inamicul lor principal. La fel și teroriștii islamici care vin din țările musulmane și lovesc în numele cauzelor pe care acele țări le susțin” (Codevilla 2010, 51).

Suntem de părere că fenomenul terorist și violența provocată sunt direct conectate cu eșuarea statului. În acest sens, Tiffany Howard, profesor la Universitatea din Nevada, Las Vegas, realizează o fină analiză a conceptului de „stat eșuat” având drept cauză fundamentală terorismul și violența politică (Howard 2016). Acest termen, de terorism, face referire la violența premeditată, cu baze politice, împotriva obiectivelor necombatante, violență folosită de subgrupuri naționale sau agenți clandestini care, în general, încearcă să aibă impact asupra unui anumit mediu. „Terorism internațional” indică terorismul care include cetățeni sau teritoriile din câteva state, iar termenul de „grup terorist” face referire la orice entitate organizată pe subgrupuri care practică terorismul la nivel internațional (Dinicu 2004).

Dacă ne întoarcem în timp și ne amintim de Germania nazistă și anii ce au urmat căderii ei, vom vedea că „nimic nu slăbește o cauză la fel ca priveriștea ei slăbită, umilită, a crimelor sale expuse, a făptașilor pedepsiți și uciși la rândul lor, a speranțelor spulberate. Chiar și cuvântul „nazism” în sine a devenit ceva foarte urât pentru majoritatea germanilor după război. Aliații au predicat despre relele naziștilor cu multă eficiență și au încercat să se poarte dând exemplul contrariului. Din asta înțelegem că uneltele bune ale eliminării unei cauze sunt sabia, predica și exemplul” (Codevilla 2004).

Cum poate fi eliminată cauza pentru care luptă teroriștii? Iată răspunsul lui Codevilla: „ca în toate cazurile în care distrugerea unui regim este esențială pentru desființarea a ceea ce el reprezintă, cel mai eficient mod de a face asta este prin da putere inamicilor locali ai regimului – cu condiția ca aceștia să îndeplinească condițiile minime de a nu permite și a nu face rău aliaților și să acționeze pentru a expune pe deplin greșelile acelora pe care îi considerăm dușmani” (Codevilla 2004).

Ce fel de războaie trebuie purtate pentru a distruge terorismul? Război asupra cuvintelor, război asupra liderilor și un război asupra banilor (Codevilla 2004).

Corelația stat eșuat – fenomen terorist

Din nou revenim cu ideea conform căreia pentru a combate fenomenul de stat eșuat, lupta împotriva terorismului este esențială, alături de identificarea și limitarea oricărei forme de violență. Pentru

a face aceasta trebuie să analizăm originea apariției și manifestării fenomenului terorist în acea țară pentru a nu ajunge un stat eșuat. Mai mult, respectarea drepturilor și libertăților omului este esențială și funcționarea unui guvern stabil care să asigure prosperitate și continuitate pe toate planurile ar trebui susținută de întreaga comunitate internațională.

ONG-ul *Fund of Peace* identifică „un stat eșuat ca având următoarele caracteristici:

- pierderea controlului asupra teritoriului său sau a monopolului cu privire la utilizarea legitimă a forței fizice în interiorul acestuia;
- eroziunea autorității legitime de a lua decizii colective;
- incapacitatea de a furniza serviciile publice;
- incapacitatea de a interacționa cu alte state ca membru cu drepturi depline al comunității internaționale” (Fund for Peace n.d.).

„Cauzele pentru care luptă teroriștii au ca mediu propice de propagare canalele media specifice și folosite preponderent de aceștia, în același timp dând vina pe conspirații străine pentru problemele lor, iar acest lucru se extinde și la subiectul terorismului. De exemplu, prințul regent al Iordaniei, Abdullah, a declarat public că serviciile sale de informații au raportat că terorismul este lucrarea agenților sioniști, iar canalul de știri Al-Jazeera spune lumii arabe că guvernul american se află în spatele atentatului din 11/9 ca pretext pentru a ataca lumea arabă. Faptul că milioane de arabi aplaudă atunci când se varsă sânge american și că acest spectacol a devenit ceva agreabil pentru mii de oameni este posibil doar pentru că cineva îl susține. Aceste cuvinte, aceste imagini, percepții și interpretări fabricate reprezintă cauza ultimă a terorismului” (Codevilla 2004).

În acest context, am putea discuta despre terorismul publicitar sau ad-terorismul, care reprezintă una din cele mai moderne forme de terorism, acesta exploatând practic, într-o mare măsură, „latura psihologică a opiniei publice, bazându-se pe efectul mass-media” (Atanasiu și Stăncilă 2014, 40). Prin urmare, scopul principal al acestui nou tip de terorism este de a manipula publicul la scară cât mai mare, neavând ca țintă clară victimele atacului terorist în sine.

Anumite surse media din lumea arabă, europeană și americană încurajează recrutarea continuă de teroriști, iar guvernul SUA a încercat în van să oprească aceste campanii. „O măsură eficientă împotriva terorismului ar fi să nu se difuzeze sau să nu se publice nimic în lumea arabă care să aibă legătură cu incitarea la terorism. Însă media din lumea arabă reflectă voința regimurilor în care operează” (Codevilla 2004). „Arabia Saudită și Qatarul (sediul central al Al-Jazeera) sunt clasificate ca state prietene ale Americii”, ne spune Codevilla (Codevilla 2004), însă „dacă media arabă rămâne

la fel, atunci „aprovizionarea” terorismului cu noi recruți va continua și fiecare act terorist va fi sârbătorit, fiecare terorist ucis va fi un martir care îi va inspira pe alții” (Codevilla 2004). Chiar dacă pare o idee stranie să porți un război împotriva canalelor media, totuși „ceea ce este permis într-un război depinde de problema căreia acel război se adresează. Să pretinzi că incitarea nu este un element cheie în terorism sau că regimurile care susțin aceste canale media nu sunt responsabile este un act de auto-înșelare care conduce la înfrângere” (Codevilla 2004).

„Rolul regimului se evidențiază cel mai bine în cadrul relației dintre instrumentele cele mai înfricoșătoare ale terorismului – sinucigașii și incitatorii. Se observă foarte bine că niciun cleric/politician „radical” sau vreun membru al familiei lui sau vreo altă familie care face parte dintr-un regim arab nu și-au sacrificat vreodată viața într-un act de teroare. De asemenea, nici vreun jurnalist care celebrează atacurile sinucigașe nu a încercat asta vreodată. Însă, toți acești oameni, clerici, politicieni, slujitori ai regimului sunt cei care plătesc, glorifică sau aranjează sacrificiile și, în același timp ei, se bucură de viețile lor și protejează ceea ce le aparține. Ceea ce rezultă de aici este că atacurile sinucigașe sau acte similare vor continua atâta timp cât cauzele lor „rămân în viață”. Un război adevărat împotriva terorismului ar cere ca societățile care sunt guvernate de astfel de conducători să își pună singure lucrurile în ordine” (Codevilla 2004).

În discuția despre războiul împotriva banilor persistă întrebarea dacă „este o coincidență sau nu faptul că începutul terorismului arab a avut loc în același moment în care foarte mulți bani au început să parvină regimurilor arabe, în anii '70. Mai mult, oare își poate imagina cineva terorismul dacă regimurile arabe nu s-ar „scăldea” în venituri imense din petrol? Una din modalitățile prin care guvernul american a încercat să combată terorismul a fost prin controlul banilor, oprind astfel circuite de milioane de dolari către instituții caritabile arabe” (Codevilla 2004). Însă guvernul nu poate controla toate rețelele prin care banii circulă. Mai mult, spune Codevilla, „chiar guvernul american a făcut posibilă existența unora dintre rețele, iar acești politicieni nu sunt dispuși să se confrunte cu această situație. Astfel, ceea ce ar fi de dorit este oprirea finanțărilor din partea Europei și Americii către Autoritatea Palestiniană și revocarea drepturilor de proprietate pe care regimurile arabe și Iranul le dețin asupra resurselor petroliere din țările lor” (Codevilla 2004), adică un control extern asupra câmpurilor petroliere.

Masacrele din 11/9 pe teritoriul american și cele care au urmat în Europa, dar și curajul crescut al teroriștilor și incapacitatea regimurilor arabe să joace un rol constructiv în lume, toate aceste lucruri conduc America și restul lumii civilizate pe

punctul de a gândi lucruri pe care ar prefera să nu le gândească – cum putem asigura securitatea noastră și necesarul de petrol în ciuda regimurilor arabe, în special, și a regimurilor din lumea a treia, în general? (Codevilla 2004). „Dacă americanii, și mai devreme sau mai târziu și europenii, ar impune cu adevărat dreptul pe care îl au prin legea internațională de a elimina incitarea la violență împotriva lor din partea regimurilor arabe, dacă ar purta război împotriva cauzelor eficiente ale terorismului și a tuturor celor care le susțin, dacă ar revoca regimurilor care folosesc greșit resursele de petrol drepturile la proprietate asupra acestora, atunci ar trebui să pornească un război împotriva multor state care sunt membre ale ONU, ar trebui să le decapiteze conducerea și să impună standarde de comportament la nivel internațional regimurilor succesoare. Dacă regimurile din Arabia Saudită și Irak vor intra în haos și lipsă de securitate, cum își va mai asigura lumea civilizată necesarul de petrol? Probabil, va trebui să izoleze câmpurile de petrol de acest haos pe cât de mult posibil, poate chiar să facă asta sub un mandat internațional” (Codevilla 2004).

Ceea ce reprezintă în continuare o provocare a comunității internaționale este identificarea sursei de terorism care, așa cum bine observăm din analizele specialiștilor în domeniu, creează pagube de toate tipurile, greu de remediat în timp. Una din măsurile durabile în timp, din punctul nostru de vedere, este asistența acordată unor state considerate a fi fragile pentru a nu ajunge pe punctul de a fi state eșuate, asistență ce ar trebui să asigure o guvernare stabilă și o oarecare stabilitate economică. Împiedicarea eșuării unui stat aduce acel stat pe scena politică, economică și socială internațională, ceea ce limitează în mod considerabil libertatea de acțiune a organizațiilor teroriste, răspândirea violenței, încălcarea drepturilor omului și sărăcia, adică suferința umană.

Chiar Consiliul Uniunii Europene în concluziile sale privind combaterea terorismului spunea că „trebuie să punem un accent mai puternic pe prevenirea terorismului, în mod special pe combaterea radicalizării, pe recrutarea, echiparea și finanțarea terorismului, și să abordăm factorii subiacenți precum conflictul, sărăcia, proliferarea armelor și fragilitatea statală, care oferă oportunități pentru proliferarea grupărilor teroriste” (Consiliul Afaceri Externe 2015).

Este lesne de înțeles că actorii statali și nonstatali cu responsabilități în asigurarea și menținerea securității regionale și internaționale sunt adesea puși în situații limită, extreme și, totodată, intră în criză de timp pentru a anticipa, preveni, limita sau măcar înlătura efectele unor acțiuni destabilizatoare ale organizațiilor de factură teroristă. Reacția acestor grupări teroriste este permanent în schimbare și tocmai de aceea suntem nevoiți să încercăm

să fim cu un pas înaintea lor pentru a preveni și împiedica răspândirea terorii și crearea de pagube umane și materiale. Răspunsul comunității internaționale trebuie să fie unul unitar, sinergic pentru a găsi permanent cele mai bune răspunsuri la acțiunile teroriștilor. Însă, așa cum ultimele decenii ne-au arătat, în ciuda tuturor eforturilor de a preveni și combate terorismul, tot mai multe organizații „se nasc” și devin tot mai puternice având la dispoziție, de cele mai multe ori, resurse impresionante de toate felurile. Este aceasta provocarea mileniului trei?! Poate da, poate este doar una din ele deoarece observăm că deși, în anii ce au urmat momentului 11/9 din SUA, ne-am îndreptat spre lupta împotriva terorismului, războiul de tip convențional nu a fost lăsat în seama istoriei și astăzi este contemporan cu noi, provocând la rândul său efecte distructive incomensurabile.

Concluzii

Toate acestea fac ca „scena securității” regionale și internaționale să fie una tot mai complexă, în care actori de toate tipurile joacă roluri principale, iar acțiunile lor afectează atât statele mari, dar, mai ales, pe cele mici și mijlocii, și pot duce la creșterea numărului de state eșuate. A împiedica un stat să eșueze consider că este elementul cheie în lupta împotriva terorismului, care nu poate funcționa la parametrii optimi în regiuni în care statul de drept este ceva firesc, unde guvernul și celelalte instituții ale statului acționează sinergic și cooperează interinstituțional pentru asigurarea unei funcționări statale normale, iar pacea și securitatea sunt o stare normală a națiunii. În acest condiții, organizațiile teroriste nu își pot desfășura activitatea în bune condiții, ceea ce le afectează considerabil libertatea de acțiune și potențialele acțiuni planificate.

Bibliografie:

- ATANASIU, Mirela; Lucian STĂNCILĂ. 2014. *Terorismul – răul din umbră al începutului de secol*. Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”. București.
- CODEVILLA, Angelo M. 2010. “A Student’s Guide to International Relations.” Intercollegiate Studies Institute. Wilmington. Delaware.
- CODEVILLA, Angelo M. Fall 2004. “Doing it the Hard Way.” *Claremont Review of Books*. Volume IV. Number 4. <https://claremontreviewofbooks.com/doing-it-the-hard-way> (accesat 08.09.2022).
- DINICU, Anca. 2004. „Fața nedorită a globalizării: crima organizată și terorismul.” *Anuarul nr. 3 al Academiei Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu”*. Sibiu. www.armyacademy.ro/biblioteca/anuare/2004/a28.pdf (accesat 09.09.2022).
- HOWARD, Tiffany. 2016. “Failed States and the Origins of Violence. A Comparative Analysis of

State Failure as a Root Cause of Terrorism and Political Violence.” Routledge.

Fund for Peace. n.d. “What Does State Fragility Mean?” <https://fragilestatesindex.org/frequently-asked-questions/what-does-state-fragility-mean> (accesat 12.09.2022).

IMMENKAMP, Beatrix; Gianluca Sgueo, Sofija Voronova, Alina Dobreva. Iunie 2019. „Combaterea terorismului.” Briefing: Politicile UE - rezultate pentru cetățeni. EPRS | Serviciul de Cercetare al Parlamentului European. https://what-europe-does-for-me.eu/data/pdf/focus/focus01_ro.pdf (accesat

10.09.2022).

Consiliul Afaceri Externe. 9 februarie 2015. „Concluziile Consiliului privind combaterea terorismului.” Comunicat de presă. Consiliul Uniunii Europene. Bruxelles. <https://www.consilium.europa.eu/ro/press/press-releases/2015/02/09/council-conclusions-counter-terrorism> (accesat 09.09.2022).

LONGLEY, Robert. 27 July 2020. “What Is a Failed State? Definition and Examples.” ThoughtCo. <https://www.thoughtco.com/what-is-a-failed-state-definition-and-examples-5072546> (accesat 01.09.2022).

*Responsabilitatea privind conținutul articolelor publicate în **Colocviu strategic**, inclusiv a opiniilor exprimate, revine în totalitate autorilor, cu respectarea prevederilor Legii nr. 206 din 27 mai 2004 privind buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare și Legii nr. 8 din 14 martie 1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, cu modificările și completările ulterioare. Sunt autorizate orice reproduceri, fără perceperea taxelor aferente, cu condiția precizării exacte a sursei.*

Colocviu strategic

Redactor: CS II dr. Cristian BĂHNĂREANU
Pagină web: <https://cssas.unap.ro/ro/cs.htm>
e-ISSN 1842-8096, 973/2022

Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate

Adresă: șos. Panduri, nr. 68-72, sector 5, București
Telefon: 021.319.56.49, Fax: 021.319.57.80
E-mail: cssas@unap.ro, Website: <https://cssas.unap.ro>